

היא כמהה לצאת אל המרחב, לחוש את יד הגלים עמוק בקרקעית בטנה, לחסד שאולי ימצא אי שם בין מים ושמים. אבל ספינת העץ הורודה של **נדב ויסמן** כבולה כאסירה. היא חוסמת, כמעט חונקת את הכניסה למספנה המוזרה, שהכניסה אליה מתאפשרת בפתח צר בלבד שויסמן פער בקיר המוזיאון. כניסה שאינה מזמינה, בוחנת את כל מי שבא במפתנה. על גבה נושאת הספינה את ביתה ותורן מעצמות ניצב על סיפונה. בחדר הסמוך דמות אחת וכלב. דמות עירומה, התקועה לתוך רמפת עץ כמו בתוך סד, תלויה בין שמים לארץ; ראשה הענק מתנשא מעלה בעוד גופה הקטן, כגוף ילד, משתפל מטה, מבקש קרקע מוצקה. היא מטרידה, ספק צלובה, בוודאי מיוסרת. הכלב עומד על הרמפה ליד ראשה של הדמות. הם נראים כשייכים זה לזה, חולקים אותה בדידות נוראה. ילד וכלב שעשועיו, אולי איש גלמוד ורעו האחד בתהום הבדידות שמסביב. יתכן וזה כלב פרא לא מבויט, המספר על מחוזות של חופש ותנועה, ש"מעבר לגדר", מעבר לקיר, במקום אחר. קול טפטוף נשמע, מרמז על שאולי מתרחש בחוץ, על סער גדול שהביס ספינה, שניפץ חלום של מסע גברי אל אופק בלתי נגמר. יש משהו מגוחך ומעורר חמלה בתקיעות הזאת, בשתיקה. ככל הנראה זה סיפור על מכאוב, על חסר ואובדן.

אגדה מודרנית של ז'וזה סאראמאגו מספרת על איש שהתדפק על שער הבקשות שבארמון המלך וביקש ספינה כדי לתור אחר אי נעלם, אופק חירות אינסופי, הרחוק מהמוכר והידוע. אי נסתר, שטענת קיומו מוכחשת בסיפור מכוח הגיון המציאות. בעוד רוב האנשים מתעניינים באיים נעלמים רק בשעה שהם חדלים מלהיות נסתרים, יודעים מראש את תכליתה של הנסיעה, הופך המסע וגם הספינה ליעד הנכסף עצמו, שעל מנת לממשו על המפליג לצאת מתוך 'הספינה', מתוך 'האי הנעלם' של עצמו בכדי לגלותו.¹

נראה כי הספינה של נדב ויסמן היא סיפור על עריסת הבית האבוד, בית שנשכח בחוץ ואולי דווקא בתוכנו פנימה. מרחב שיכול היה לאכלס חיים, זוגיות, משפחה מאושרת. אולם הבית של ויסמן לעולם אינו מקום תמים ואף לא חמים. הוא מרחב של זיכרון שאליו אנו חוזרים, שבכוחו ליצור את ההתחלות האמיתיות של הדברים, אך כלל לא ברור אם ספינתו של ויסמן באמת יכולה לצאת אל אי נעלם. להפליג לשם או לכאן. ישנה אפשרות שהספינה רק נבנית עתה, נטוית

¹ ז'וזה סאראמאגו, הסיפור על האי הנעלם, מפורטוגזית מרים טבעון, הספרייה החדשה, הקיבוץ המאוחד, 2002.

לאיטה כבחלום גדול, ואולי הזמן כבר קבר אותה למקומה. ספינה שהיא שלד של בית, שקרביה נושאים מטען חורג של עצמות גדולות מימדים, שהם כמו איבר מין שתפח מתוך עצמו. היא מונעת מכוחם של החיים והמוות. ספינה שאינה מוצאת מזור או מנוח. נטועה בדממה הצהובה שסביבה, במרחב אישי מאוד, שהבא לתוכו רק מפר את שנתה, מדליק את האור מעל פני האכזה.

הבית בעבודותיו של ויסמן הוא מקום מתעתע. הוא מרחב ריק, הוא מתפורר מול העיניים. בית אהבה שננטש מדיריו; בית של קוביות משחק בצהוב ובכחול; בית ילדים פתיני שהופך למחוז של אימה; תבנית של בית בדמות מלונה או מוסך לתיקון מכוניות ולבבות; לפעמים זה בית עץ ורוד שקורותיו מתפרקים, ורוד שהדבר האחרון שנוכל לומר עליו זה שהוא "ורוד". ארבע קירות שהיו יכולים להיות בית, בסיס, לאכלס אהבה ואינטימיות, אך מעלים תחושות של העדר, נטישה, של ערגה שלא תבוא על מימושה.

נדב ויסמן אינו מתייאש. הוא ממשיך בחיפוש הבלתי נלאה אחר הבית האולטימטיבי, הוא סוחב את הבית על הגב, הבית שעל סיפון הספינה, הבית שבתוכה, הוא נושא את עיניו למרחב בתקווה ורודה. אך גם הפעם הבית של ויסמן מכזיב. בסרט האנימציה שויסמן מקרין בחלל התערוכה הבית עולה בלהבות, הוא הופך למלכודת אש, מותיר מאחור רק שורת פסנתרים הנמלטים על נפשם מהמקום הרע הזה. המוסיקה, השירה מושתקים. לוח הקלידים בשחור-לבן הופך לגריד מפויח, מותיר דממת מוות, כמו זו שעוטפת את הגוף השותק של הספינה הורודה, כמו המרחב כולו על שני חדריו, שהוא לא באמת מספנה, גם לא בית מגונן אמיתי.

העבודה של ויסמן חושפת את עצמה מבעד לצעיפי אניגמה. יש בה, בקומת קרקע, העבודה של נדב ויסמן הומור מר-מתוק. אין קרקע יציבה. רק ספק. יש עצב, זרות; היא מייצרת תובנה חדה אודות מהלכי החיים. את הסיפור שויסמן מספר לא ניתן לקרוא מראשיתו ועד אחריתו. הוא נותר סתום, מרוסק. אפשר לומר משהו על ההפלגה לאי ודאות, על תהליך יצירה שמתרקם בעוצמה אל מול התקיעות המתריסה, על זיכרון מודחק שאוחז בלי להרפות. על כאב, הרצון להיות.

דרורית גור-אריה